

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la IV Jornada (18 de setembre de 2003)

Els advocats i les advocades volem exercir en català?

Pla de funcionament en català de les oficines judicials

Rosa Costa

Equip de Normalització Lingüística dels Jutjats de Girona

1 Antecedents del Pla de funcionament en català de les oficines judicials

El Pla de funcionament en català de les oficines judicials es va iniciar l'octubre de 2000 i s'inscriu en el Programa de normalització lingüística en l'àmbit judicial, que duu a terme el Departament de Justícia des de l'any 1993. Un dels objectius d'aquest programa és aconseguir que el màxim nombre d'oficines judicials tinguin el català com a llengua d'ús preferent.

Per tal d'aconseguir aquest objectiu, es va distribuir per tot el territori de Catalunya un equip de persones —que es van anomenar *dinamitzadors lingüístics*— amb la funció d'impulsar l'ús del català entre el personal dels jutjats. Els dinamitzadors lingüístics fan tasques de correcció i traducció de plantilles de documents, assessorament lingüístic i organització de cursos de català per al personal de les oficines judicials.

Des del Departament s'han ofert molts mitjans a les oficines judicials per tal d'aconseguir-hi un ús normal del català —com ara l'organització de cursos gratuïts de català, la difusió de materials en català (diccionaris, lèxics, revistes, etc.), la difusió de plantilles de documents, i el servei de correcció i d'assessorament lingüístic que presten els dinamitzadors. Però, malgrat els esforços duts a terme i els recursos destinats a la normalització del català en aquest àmbit, els resultats obtinguts no són els que voldríem. Hi ha una sèrie d'obstacles que impedeixen una presència normal de la llengua catalana en aquest àmbit —podríem esmentar-ne alguns, sense aprofundir-hi: el marc jurídic desfavorable al català, la pertinença dels funcionaris a cossos nacionals, la procedència forana del funcionariat, la no-exigència de coneixements de català per treballar en aquest àmbit, la inèrcia d'ús del castellà, la manca de demanda d'ús del català i la manca de material de treball en català (lleis, manuals, codis, etc.).

Els avenços en matèria de normalització que es van assolir abans de l'aplicació del Pla pilot van ser importants, però molt lents, i no s'aconseguia trencar la inèrcia general d'ús del castellà ni augmentar el nombre d'oficines judicials amb el català com a llengua d'ús habitual. L'ús del català depenia de persones concretes de diverses oficines judicials que, per voluntat pròpia i amb el suport dels dinamitzadors lingüístics, decidien treballar en català. Quan aquestes persones canviaven de destinació i passaven a treballar en una altra oficina judicial, les persones que les substituïen generalment no continuaven usant el català, i això implicava un pas enrere en la tasca de normalització lingüística de l'oficina.

Per aquest motiu, el Departament de Justícia va decidir reorientar les línies d'actuació i, dins del marc del Programa de normalització lingüística, aplicar un Pla pilot de funcionament en català de les oficines judicials. Aquest Pla es va adreçar inicialment a quaranta oficines judicials que voluntàriament s'hi van voler inscriure. Més endavant s'hi han incorporat més oficines judicials i ara mateix n'hi ha 106 d'inscrites.

Tal com hem dit, arran que el percentatge d'ús del català avançava molt lentament, i que en la majoria de casos treballaven en català alguns funcionaris concrets i no, en canvi, oficines judicials senceres, el Pla pilot es va dissenyar de manera que s'hi implicués l'oficina judicial en bloc: jutge, secretari i la resta de personal de l'oficina.

L'objectiu principal del Pla era demostrar que un jutjat a Catalunya pot treballar en català sense causar retards en el procediment, i sense provocar indefensió a les parts per desconeixement de

la llengua, ja que l'últim cens lingüístic català reflecteix que el 94,5 % de les persones residents a Catalunya entenen el català.

2 Requisits de participació en el Pla

Els requisits de participació són els següents:

- Les oficines inscrites s'han de comprometre a redactar en català la documentació que generin, tret que alguna de les parts al·legui indefensió per desconeixement de la llengua.
- Han de nomenar un coordinador que fa d'interlocutor entre el jutjat i el Departament i, mensualment, han de lliurar un informe en què consti el recompte de la documentació tramitada, en quina llengua s'han dut a terme els judicis orals, quantes demandes i contestacions a la demanda s'han rebut en català i quantes en castellà, i quants escrits de fiscals, forenses i perits s'han rebut en català i quants en castellà. Un cop passats els primers sis mesos de participació, han de redactar un informe valoratiu amb conclusions i propostes de futur. A partir d'aquests informes, el Departament reforça o inicia les actuacions de normalització lingüística necessàries per fer del català una llengua d'ús habitual dins l'Administració de justícia.
- La inscripció de l'oficina judicial ha de ser voluntària: hi han d'estar d'acord el jutge, el secretari i el 50 % del personal de l'oficina.
- El personal ha de tenir els coneixements de català suficients per poder escriure i transcriure documents en català i per atendre oralment en català.

3 Funcionament

- Totes les oficines inscrites tenen accés a un programa de traducció automàtica i, durant els primers sis mesos de participació, compten amb l'assistència permanent d'un lingüista. El traductor ha estat una eina molt important en el desenvolupament del Pla.
- El funcionament del traductor automàtic és el següent: les oficines judicials envien a traduir el document en castellà. Un cop traduït, el personal de normalització lingüística rep l'original castellà i la traducció al català. En fa la postedició —revisió i correcció d'errors d'interpretació, tipogràfics, etc.— i, un cop revisat, el retorna a l'oficina.
- Les persones que hi participen reben del Departament una gratificació econòmica pel fet d'haver col·laborat en la recollida de dades que es fa mentre dura el Pla a partir dels informes lliurats pels òrgans participants.

També poden participar en el Pla les fiscalies i els metges forenses que ho desitgin. Les condicions de participació són les mateixes que per a les oficines: el compromís d'ús del català oral i escrit i el lliurament d'informes mensuals d'ús del català.

4 Fases

Per tal de consolidar el català com a llengua d'ús habitual en aquestes oficines judicials, la participació en el Pla s'estructura en tres fases, que tenen unes condicions diferents.

En la primera fase, de sis mesos de durada, les oficines judicials tenen el suport permanent dels serveis lingüístics dels jutjats, que assumeixen la correcció, la traducció i la postedició de documents i, en general, el subministrament de les eines necessàries per treballar en català.

Passats els primers sis mesos, els jutjats inscrits entren en una segona fase, en la qual totes les persones que hi participen han de triar entre dues modalitats de participació:

- Modalitat A: consisteix a treballar en català de manera autònoma i amb l'ajut només esporàdic dels serveis lingüístics (les persones acollides a aquesta opció perceben el 100 % de la gratificació establerta en la primera fase).
- Modalitat B: consisteix a treballar en català amb el suport permanent dels serveis lingüístics (les persones acollides a aquesta opció perceben el 50 % de la gratificació establerta en la primera fase).

En la majoria d'oficines, els funcionaris del jutjat se senten capaços de treballar autònomament en català i opten per la primera modalitat, i els jutges es decideixen per una modalitat o per l'altra en funció de si redacten les resolucions en català o en castellà i, per tant, necessiten l'ús del traductor automàtic i el servei de postedició de traduccions de l'equip de normalització lingüística.

D'aquesta manera, en un mateix jutjat pot haver-hi diferents opcions de participació segons el grau de dependència del dinamitzador que es tingui.

Després de dos anys de participació en el Pla, les oficines judicials passen a una tercera fase, en la qual l'oficina judicial en conjunt ha de decidir si continua la participació de manera autònoma, amb una percepció del 100 % de la quantitat establerta (modalitat A), o bé amb el suport permanent del dinamitzador per a la postedició de sentències o per a la traducció de documents propis dels jutjats, amb una percepció del 50 % de la quantitat establerta (modalitat B). Quan l'oficina opta per treballar autònomament, el Departament es compromet a nomenar, a proposta del jutge o del secretari, una o dues persones de l'oficina com a responsables de la postedició de les sentències que originàriament s'hagin redactat en castellà.

L'objectiu de la tercera fase és aconseguir augmentar el nombre d'oficines judicials que treballen en català amb autonomia. Així, en aquesta fase es pretén que cada oficina sigui capaç d'emetre tots els documents i posteditar les sentències que genera sense haver de recórrer als serveis lingüístics.

D'aquesta manera, el personal de normalització lingüística pot atendre les noves oficines judicials que s'inscriuen al Pla i que necessiten el seu suport.

5 Difusió

Per tal de fer difusió de l'aplicació del Pla i de les oficines inscrites, se n'ha informat els operadors jurídics (advocats i procuradors —per mitjà dels col·legis respectius—, fiscals, forenses, etc.) i periòdicament es difonen en la premsa els resultats estadístics d'ús del català de les oficines inscrites.

Així mateix, les oficines participants tenen un rètol afixat en què s'informa que el jutjat treballa en català.

6 Resultats

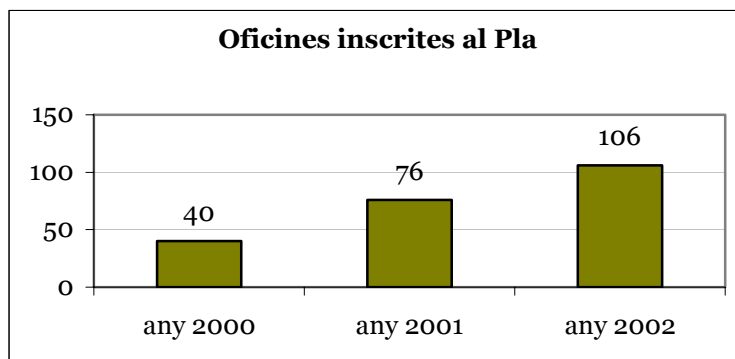
Tot seguit analitzem les dades sobre l'evolució del nombre d'oficines inscrites, els coneixements de català dels funcionaris i l'ús oral i escrit a les oficines judicials de Catalunya.

La informació relativa als coneixements de català dels funcionaris i a l'ús oral i escrit a les oficines judicials està extreta dels dossiers de seguiment de la normalització lingüística en l'àmbit judicial dels anys 1999 i 2002. Són dossiers elaborats pel Departament de Justícia anualment.

També cal esmentar que les dades de l'any 2002 s'han obtingut a partir d'enquestes adreçades al personal de l'Administració de justícia, que han respost un 58 % de les persones enquestades.

6.1 Oficines inscrites

Pel que fa a les oficines judicials inscrites, l'octubre de 2000 van començar a participar en aquest Pla quaranta oficines judicials de tot Catalunya, i durant l'any 2001 s'hi van incorporar quaranta oficines més. L'any 2002 el nombre d'inscrits ha continuat augmentant fins a arribar a un total de 106 oficines que tenen el català com a llengua d'ús habitual en la seva documentació.

6.2 Coneixements de català

Quant als coneixements de català del funcionariat, si comparem les estadístiques de l'any anterior a l'aplicació del Pla amb les de l'any 2002, observem:

Que ha augmentat el percentatge de persones que l'entenen, el parlen i l'escriuen (el 1999 era un 40,28 %, i el 2002, un 48 %) —és normal perquè cada any s'organitzen cursos de català.

Que ha disminuït el percentatge de funcionaris que no l'entenen (el 1999 era un 8,35 %, i el 2002, un 4 %). És difícil que aquest percentatge baixi perquè cada any s'incorporen a l'Administració de justícia persones de fora de Catalunya que no entenen el català. Mentre es mantingui la pertinença dels funcionaris a cossos estatals i el català no s'exigeixi com a requisit, i sigui només un mèrit, hi haurà persones treballant en l'Administració de justícia de Catalunya sense coneixements de català.

<i>Coneixements de català</i>	<i>Any 1999</i>	<i>Any 2002</i>
No l'entenen	8,35 %	4 %
Només l'entenen	21,02 %	17 %
L'entenen i el parlen, però no l'escriuen	30,36 %	31 %
L'entenen, el parlen i l'escriuen	40,28 %	48 %

6.3 Ús oral a les oficines judicials

Si comparem les dades d'abans de l'aplicació del Pla amb les de l'any 2002 —quan ja es portaven dos anys d'aplicació del Pla—, constatem que hi ha hagut una millora en el percentatge d'ús.

<i>Ús oral del català</i>	<i>Any 1999</i>	<i>Any 2002</i>
Mai	41,57 %	8,90 %
A vegades	33,89 %	19,14 %
Sempre	24,54 %	71,67 %

6.4 Ús escrit a les oficines judicials

Pel que fa a l'ús escrit, la millora també és significativa gràcies a l'aplicació del Pla.

<i>Ús escrit del català</i>	<i>Any 1999</i>	<i>Any 2002</i>
Mai	78,54 %	44,06 %
A vegades	17,85 %	31,50 %
Sempre	3,62 %	24,10 %

L'increment del nombre de persones que parlen i escriuen en català respon a la incorporació d'oficines judicials al Pla, ja que un dels requisits és que s'utilitzi el català en les actuacions orals i escrites.

Abans de l'aplicació del Pla hi havia un desequilibri molt gran entre el percentatge de persones capaces d'entendre, parlar i escriure el català i el de persones que efectivament l'usaven al seu lloc de treball. És a dir, que al funcionariat l'interessa inscriure's a cursos, adquirir uns coneixements de català i, sobretot, obtenir un títol, però aquests coneixements no es tradueixen en l'ús del català a la feina. Aquests darrers anys s'ha salvat una mica aquest desequilibri entre coneixements de català i ús efectiu.

7 Conclusions

El Pla ha tingut èxit gràcies a una sèrie de factors:

- El treball dut a terme pel Departament abans de l'inici del Pla. Des de fa temps, el Departament ha facilitat la formació en llengua catalana i l'assessorament lingüístic al funcionariat, i ha posat a l'abast de l'oficina judicial una base documental amb els formularis necessaris per a la tramitació de procediments en les dues versions, en català i en castellà.
- L'ús de la traducció automàtica. Aquesta eina, que s'ha posat a disposició dels jutjats inscrits a l'experiència, ha permès la traducció d'un volum de documents molt alt, bàsicament sentències, en un termini de temps breu, i ha fet que molts jutjats, veient la facilitat i la rapidesa amb què se'ls retornen els documents enviats al traductor automàtic, s'hagin decidit a inscriure's al Pla. Sense la traducció automàtica, els dinamitzadors no haurien pogut assumir la traducció de totes les sentències que els jutjats inscrits generen en castellà.
- L'assistència permanent d'un lingüista en cada oficina judicial durant els primers mesos. Inicialment, el funcionariat que comença a treballar en català no se sent segur i necessita el suport del dinamitzador per revisar, corregir i traduir els documents que s'emeten.
- La gratificació econòmica. També ha estat un dels factors que han fet que moltes oficines es decidissin a inscriure's al Pla.

S'ha aconseguit l'objectiu del Pla de demostrar que el català es pot utilitzar amb normalitat en l'Administració de justícia sense causar retards. Ho reflecteixen els informes lliurats per les oficines inscrites.

El Pla ha permès que persones que fins ara no utilitzaven el català a la feina perquè es pensaven que no tenien prou coneixements o per inèrcia d'ús del castellà hagin passat a utilitzar-lo diàriament en totes les actuacions judicials, i ha fet augmentar l'ús del català a les oficines judicials. També s'ha aconseguit fixar un criteri d'ús lingüístic del català a les 106 oficines inscrites, resultat d'una decisió que tot el personal de l'oficina judicial ha pres voluntàriament.

Esperem que d'aquí a uns anys puguem parlar de moltes més oficines inscrites al Pla, amb el compromís de treballar en català. I, anant una mica més enllà, també seria bo que, si algun dia es deixa d'aplicar el Pla, les oficines judicials continuessin treballant en català amb normalitat, sense la necessitat de fer-ho per la circumstància que s'han inscrit a un Pla. Al cap i a la fi, es tracta d'oficines que estan al servei de la ciutadania, i el fet d'atendre-la en la llengua pròpia de Catalunya s'hauria de considerar el més lògic i normal.

Bibliografia

DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA I INTERIOR. «Dossier de seguiment de la normalització lingüística en l'àmbit de l'Administració de justícia, 1999».

DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA I INTERIOR. «Dossier de seguiment de la normalització lingüística en l'àmbit de l'Administració de justícia, 2002».

LIZANDRA, Rosa. «El Pla pilot de funcionament en català de 40 oficines judicials». A: *Actes de la II Jornada sobre Llenguatge Jurídic i Administratiu Universitari de la CILAJ*. Barcelona: CILAJ, 2001.

LIZANDRA, Rosa. «El Pla de funcionament en català de 40 oficines judicials». A: *Segon Congrés Europeu sobre Planificació Lingüística*. Andorra la Vella: 2001.

MATEU, Antoni. «Del catastrofisme al possibilisme: deu anys de la llengua catalana en l'Administració de justícia». A: *Jornades sobre la llengua a les comarques de Tarragona*. Tarragona: 2002.